

Procedury związane z likwidacją stowarzyszenia

Pierwszym krokiem zmierzającym do wykreślenia stowarzyszenia z rejestru jest podjęcie uchwały w przedmiocie rozwiązania stowarzyszenia. Przeprowadzenie posiedzenia zgromadzenia członków stowarzyszenia i podjęcie uchwały powinny spełniać wszelkie wymogi stawiane posiedzeniem zgromadzenia członków i uchwałom tego organu, a ponadto wymóg, że liczba obecnych na posiedzeniu członków zgromadzenia powinna wynosić co najmniej połowę pełnego składu organu, natomiast liczba oddanych głosów za rozwiązaniem powinna wynosić 2/3 spośród wszystkich głosujących.

Uchwała powinna co najmniej:

- zawierać oświadczenie woli o likwidacji stowarzyszenia, np. „...postanawia się rozwiązać stowarzyszenie ...”,
- wskazywać likwidatora, np. członków zarządu,
- decydować o przeznaczeniu majątku stowarzyszenia, np. przeznaczenie na realizację celów statutowych innej organizacji pozarządowej (po zaspokojeniu roszczeń wierzycieli).

Dalsze czynności, jakie należy przeprowadzić w celu likwidacji i wykreślenia stowarzyszenia wskazane są w przepisach powszechnie obowiązujących w szczególności w ustawie *Prawo o stowarzyszeniach* (dalej p.s.) art. 36, 37, 38, 39.

Zgodnie z art. 36 p.s. obowiązkiem ustanowionego likwidatora jest przeprowadzenie likwidacji w możliwie najkrótszym czasie, w sposób który uchroni majątek stowarzyszenia przed nieuzasadnionym uszczupleniem. W literaturze przyjmuje się że likwidator w ramach wykonywania swoich obowiązków, działa w imieniu własnym, pełni funkcje zaufania publicznego. Objęcie funkcji następuje od momentu wskazanego uchwałą, a nie od momentu wpisu do rejestru. Likwidator z tytułu pełnienia swojej funkcji ponosi osobistą odpowiedzialność cywilną i karną. Od momentu wejścia w życie postanowienia o rozwiązaniu

stowarzyszenia, nie może ono prowadzić działalności, realizować celów statutowych, a wszelkie czynności jakie podejmuje likwidator mają na celu likwidację stowarzyszenia.

Likwidacja stowarzyszenia to proces (czynności) mający na celu wykreślenie stowarzyszenia z rejestru, a wcześniej zaspokojenie (lub zabezpieczeniu) roszczeń wierzycieli, a w przypadku gdy wierzyciele zostali zaspokojeni, rozdysponowanie mienia stowarzyszenia. Likwidator zobowiązany jest w pierwszej kolejności ustalić listę wierzycieli i dłużników stowarzyszenia wraz z wartością wierzytelności oraz zobowiązań. Następnie likwidator dokonuje zbycia całego majątku likwidowanego stowarzyszenia oraz ściągnięcia wszystkich należności od jego dłużników, w celu uzyskania środków na spłatę wierzycieli.

W ramach swoich obowiązków likwidator powinien zawiadomić sąd o wszczęciu likwidacji i wyznaczeniu likwidatora, z podaniem swego nazwiska, imienia i miejsca zamieszkania i podać „do publicznej wiadomości” informacje o wszczęciu postępowania likwidacyjnego. Ustawa nie wskazuje, gdzie taka informacja powinna zostać upubliczniona. Zależy to od charakteru i zakresu dotychczasowej działalności stowarzyszenia oraz wartości majątku. Zawsze taka informacja powinna zostać umieszczona na stronie internetowej stowarzyszenia. W przypadku gdy likwidacja nie zostanie zakończona w ciągu roku od dnia jej zarządzenia, likwidator zobowiązany jest do przedstawienia sądowi przyczyn opóźnienia, następnie sąd może przedłużyć termin likwidacji lub zarządzić zmianę likwidatora.

Wszystkie czynności prawne podejmowane przez likwidatora powinny być czynnościami niezbędnymi do przeprowadzenia likwidacji. Dlatego likwidator nie może prowadzić działalności stowarzyszenia zmierzających do realizacji celów statutowych stowarzyszenia.

Zgodnie z art. 38 p.s. o przeznaczeniu majątku stowarzyszeniu rozstrzyga w pierwszej kolejności statut. W przypadku braku odpowiednich postanowień statutu, o przeznaczeniu majątku powinna zdecydować uchwała walnego zebrania, o której mowa powyżej. Jeżeli ani statut ani uchwała ani odpowiednia uchwała walnego zebrania członków nie rozstrzygną o przeznaczeniu majątku, dyspozycję w tej kwestii wyda sąd.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 18.09.1992 r., I ACr 325/92 uchwała walnego zebrania członków stowarzyszenia tworzy zobowiązanie likwidatora do jej wykonania, tj. przeznaczenia majątku pozostałego po likwidowanym stowarzyszeniu na wskazany cel. Osoba wskazana w uchwale jako uprawniona do pozyskania majątku nabywa względem likwidatora roszczenie o przeniesienie praw majątkowych pozostałych po zaspokojeniu wierzycieli stowarzyszenia.

Koszty jakie należy ponieść w związku z likwidacją to opłaty sądowe z tytułu prowadzonego postępowania przed sądem rejestrowym, co regulowane jest ustawą o *kosztach sądowych w sprawach cywilnych* (dalej: k.s.s.c.). Przykładowo, zgodnie z art. 54 k.s.s.c. opłatę stałą w kwocie 300 złotych pobiera się od wniosku o wykreślenie podmiotu z rejestru przedsiębiorców lub z rejestru stowarzyszeń. Koszty te ponoszone są ze środków likwidowanego stowarzyszenia.

Ustawa ta przewiduje też możliwość zwolnienia stowarzyszenia przez sąd z obowiązku ponoszenia kosztów sądowych, a w przypadku stowarzyszenia posiadającego status organizacji pożytku publicznego zwolnienie wynika wprost z przepisów ustawy.

Zgodnie z art. 103 k.s.s.c. sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie.

Zgodnie z art. 104 k.s.s.c. nie mają obowiązku uiszczania opłat organizacje pożytku publicznego działające na podstawie przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem spraw dotyczących prowadzonej przez te organizacje działalności gospodarczej, stowarzyszenia ogrodowe w rozumieniu ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. o *rodzinnych ogrodach działkowych* (Dz. U. z 2017 r. poz. 2176 oraz z 2020 r. poz. 471), a także organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o *działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz. U. z 2019 r. poz. 688, 1570 i 2020 oraz z 2020 r. poz. 284) w sprawach dotyczących realizacji zleconego zadania publicznego na podstawie przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Innym organizacjom społecznym, których zadanie nie polega na prowadzeniu działalności gospodarczej, sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych w ich własnych sprawach prowadzonych w związku

z działalnością społeczną, naukową, oświatową, kulturalną, sportową, dobroczynną, samopomocową czy w zakresie ochrony konsumenta, ochrony środowiska i opieki społecznej. Przyznając zwolnienie od kosztów sądowych, sąd uwzględni przede wszystkim statutowe cele działalności danej organizacji i możliwości oraz potrzeby realizacji tych celów na drodze postępowania cywilnego.